

ВИКОРИСТАННЯ КРАЄЗНАВЧИХ ФОНДІВ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ.

А.І.Сидоренко

Занепокоєні кризисною ситуацією, що склалася в бібліотечному краєзнавстві, розумючи, що воно значно відстає від сучасних вимог, теоретики і практики намагаються здолати негативні тенденції, знайти шляхи його відродження.

Такий пошук, на наш погляд, здійснюється за двома напрямками. Перший - традиційний. З ним пов'язано визначення понять "край", "краєзнавча література", "краєзнавчий документ", "краєзнавча робота", визначення ролі бібліотек у краєзнавчому русі тощо. Другий напрям - іновативний, вміщує нові підходи, оригінальні ідеї, виділення бібліотечного краєзнавства в самостійний напрям бібліотечної роботи.

Дійсно, які шляхи знайти для відродження бібліотечного краєзнавства, в якій мірі забезпечення бібліотечного краєзнавства залежить від його документної бази, чи задовольняє краєзнавчий фонд, що є основою документної бази бібліотечного краєзнавства, інформаційні потреби читачів публічних бібліотек, яка вікова група найактивніша у читанні краєзнавчих документів, які цілі звернення до краєзнавчого фонду бібліотеки?

Такі та інші питання встали перед нами у зв'язку з вивченням стану краєзнавчої діяльності бібліотек в рамках дослідження: "Краєзнавча робота бібліотек південного регіону України: сучасний стан та перспективи розвитку", яке здійснюється кафедрою бібліотекознавства Миколаївського філіалу КДІК.

Підходи у нашому дослідженні були різні, визначилася залежність звернень до краєзнавчих документів від терміну проживання людини на даній території, відношення читачів різних вікових груп, національностей до читання різних типів краєзнавчих документів, мотиви звернення, тощо.

В рамках дослідження був використаний соціологічний метод вивчення краєзнавчого фонду, який передбачував проведення опитування читачів з метою виявлення їх думки відносно різних аспектів його використання. Опитування читачів здійснювалося на базі ЦБС південного регіону України. Були опитані читачі наступних вікових груп: 1 гр. - 15-21 рік /48%/, 2 гр. - 22-29 років /18%/, 3 гр. - понад 29 років /34%/. Серед опитаних - 46% росіян, 40% - українців, 6% - греків, 4% - німців, 2% - молдован, 2% - татар.

За терміном проживання нами було виділено три групи: 1 група - читачі, що проживають в краї з дня народження /ця група становить 70% опитаних/.

2 група - читачі, що проживають на даній території більше 10 років /20%/.

3 група - читачі, що проживають в краї менше 10 років /10%/.

Дані анкетування свідчать, що тільки 12% читачів публічних бібліотек постійно звертаються до читання краєзнавчих документів. Це читачі понад 29 років, що мають вищу і незакінчену вищу освіту, за національністю - українці і греки, які проживають у краї менше 10 років. Це обумовлено, на наш погляд, їх інтересом до вивчення края.

72 % читачів тільки іноді звертаються до читання краєзнавчих документів. Це читачі першої вікової групи, з середньою освітою, росіяни, що постійно проживають на даній території. І 16% опитаних читачів краєзнавчі документи не читають. Це читачі другої вікової групи /22-29 років/, читачі з середньою і середньою спеціальною освітою, українці, що проживають у краю з дня народження.

Під час аналізу відповіді на питання. "На якій мові Ви переважно читаете краєзнавчу літературу?" була виявлена слідуюча тенденція: читачі віддають перевагу в читанні краєзнавчої літературі, що видана російською мовою. Це стосується читачів з різним рівнем освіти, різних національностей, професій, незалежно від терміну проживання на території краю. Тільки 20% опитаних читачів третьої вікової групи віддають перевагу в читанні краєзнавчої літератури, виданої українською мовою.

Читачі публічних бібліотек південного регіону України частіше всього звертаються до науково-популярної краєзнавчої літератури /34%/ , потім до довідкової /12%/ і виробничої /4%/ . Така тенденція в зверненні до даних типів краєзнавчих документів є єдиною у читачів різних вікових груп і національностей. Виключення складають учні, які віддають перевагу довідковим краєзнавчим документам /24%/ . Найбільший інтерес виявляється до літератури про історичне минуле, економічне положення краю.

Провідним мотивом звернення до краєзнавчих фондів публічних бібліотек є необхідність виконання учбового навантаження /64%/ , особистий інтерес /26 %/, професійна діяльність /10%/ .

Дані анкетування свідчать, що більшу половину опитаних читачів публічних бібліотек не задовольняє обсяг і склад краєзнавчих фондів бібліотек. Але слід відзначити, що спостерігаються значні

коливання у відповідях опитаних читачів різних бібліотек. Це свідчить, що деякі публічні бібліотеки мають краєзнавчі фонди, які здатні задовольняти потреби читачів. /Так, найбільший процент читачів, які задоволені обсягом і складом краєзнавчого фонду /56%/ спостерігався у читачів Скадовської ЦБС/.

Слід також відзначити, що майже у всіх опитаних читачів різних національностей в фондах власних бібліотек є краєзнавчі документи: про історію міста /40%/, художні твори письменників краю /36%/ тощо.

Таким чином, отримані результати дослідження, що висвітлені у статті, дозволяють зробити такі висновки. Значна частина опитаних читачів публічних бібліотек південного регіону України читає краєзнавчу літературу постійно або періодично, переважно видану російською мовою. До краєзнавчих фондів бібліотек звертаються читачі різних національних груп населення, які компактно проживають на території краю. Це свідчить про те, що у фондах бібліотек повинні знаходитись краєзнавчі документи, що відображують запити і інтереси різних національних груп населення. Читачі частіше звертаються до читання науково-популярної, довідкової і виробничої краєзнавчої літератури. Слід зазначити, що науково-популярна література займає найбільший обсяг серед інших типів краєзнавчої літератури у фондах публічних бібліотек, що пояснюється значною їх долею в потоці краєзнавчої літератури, що видається. Задоволення складом краєзнавчого фонду залежить від терміну проживання читачів в краї.

Результати дослідження використання краєзнавчого фонду бібліотек мають принципове значення для наукової оцінки якості фонду, його змісту і активізації його використання.

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЧАСТИНА ВИКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сінческул В.В.

В умовах розбудови української державності, культурного та духовного відродження українського народу велика увага приділяється розвитку спеціальної освіти, що має стати основою становлення демократичного суспільства, піднесення вітчизняної науки і техніки до найвищих світових рівнів. Вища освіта в Україні повинна забезпечити духовний, професійний та інтелектуальний розвиток особистості, готувати висококваліфіковані національні кадри.